

Svend Brinkmanns nytårstale

Taler

Svend Brinkmann
Professor i psykologi

Dato

1. januar 2019

Sted

DR-byen, DR2 Deadline

Kære seere

Godaften. Og tak for at have fået ordet på denne første dag i det nye år!

Jeg ved godt, at De ikke har ønsket at høre mig holde nytårstale, så jeg må hellere advare om, at talen vil indeholde et vist mål af formaning, ja måske ligefrem moralisering. Det er dog muligt at slukke og gå i seng, det havde jeg formentlig gjort i Deres sted.

Det formanende knytter sig uundgåeligt til nytårstalen som genre. I 2017 sagde vores begavede Dronning fx:

”Prøv at gøre noget, der ikke er nødvendigt, noget der ikke er behov for, noget unyttigt.”

Den opfordring er mere relevant end nogensinde her i vores tid, hvor alting og alle mennesker efterhånden måles på, hvad de yder og præsterer i stort set alle livets forhold.

Vi har det med at glemme, at det meste af det, der er virkelig væsentligt, friheden, kærligheden, medmenneskeligheden fx, ikke så let lader sig måle på om det bidrager til nationens bruttonationalprodukt eller forbedrer vores konkurrenceevne.

Dog bør vi måske føje til Dronningens formaning, at det ikke er helt ligegyldigt, hvad vi gør, som er unyttigt. Der er givetvis mange unyttige ting, som ikke er værd at bruge tid på i vores korte liv, så hvordan finder vi ud af, hvad der har værdi, hvor skal vi dog kigge hen for at få svar på dette vigtige spørgsmål?

I sin nytårstale for to år siden gav statsministeren måske en form for svar:

”Vi skal gå forlæns ind i fremtiden.”

Det sagde Lars Løkke Rasmussen.

Formaningen blev fulgt op af det velmenende ønske:

”Vi skal gøre alle til fremtidens vindere.”

Er det mon det væsentlige? At blive vinder? Det er jo skønt at vinde i ædel kappestrid, men problemet er jo, at der ved nærmest logisk nødvendighed kun kan være vindere, hvis der også er tabere.

Hvad er det for en konkurrence vi deltager i, hvor det gælder om at vinde? Er det mon hele tilværelsen, der er blevet en konkurrence, hvor det gælder om at komme først?

Tiden er præget af konkurrencens logik, hvor den der står stille sakker bagud, fordi alle andre ser ud til at bevæge sig forlæns. Lad os medgive Statsministeren, at vi skal bevæge os ind i fremtiden, for tiden går jo, om vi vil det eller ej.

Men måske bør vi vende billedet om. Mit forslag er, at vi i 2019 prøver at gå baglæns ind i fremtiden. Problemet er jo det, at fremtiden ikke eksisterer endnu. Så hvis vi går forlæns og alene ser frem, kan vi ikke se andet end vores egen næsetip. Vi dømmes til at leve i et evigt nu og kommer til at indrette alting ud fra tilfældige indskydelser.

Der laves fx politiske reformer i folkeskolen, fordi vi tror de gør noget smart i Finland eller Canada og ikke på baggrund af århundreders dansk skolehistorie.

Vi skærer ned på landets museer, universiteter, viden og ånd, selvom landet er rigt. Politisk udfordres den internationale orden og de konventioner, det har kostet verdenskrige at bygge op, fordi det virker opportunt lige her og nu osv i disruptionens kortsigtede spor.

Går vi derimod baglæns ind i fremtiden, kan vi hele tiden se, hvor vi har været, og hvad vi kommer af. Vi kan navigere efter traditioner og værdier, som har

været samfundsopbyggende – og vi kan justere dem, når det er nødvendigt.

Hvis ikke vi ved, hvor vi kommer fra, hvordan kan vi da vide, hvor det er værd at bevæge sig hen i fremtiden?

Som enhver, der har prøvet det, ved, så er problemet bare, at det kræver mod at gå baglæns. Og mod ser ud til at være en mangelvare i en tid, der dyrker helt andre følelser.

For ti år siden var det bl.a. håbet, hvis nogen kan huske Obama og håbets politik. Og så kom Trumpismen og pustede til frygten. Særligt frygten for de andre. Og sideløbende har vi også dyrket følelsen af krænkelser, hvor selv sange fra Højskolesangbogen lader til at have fået krænkelsespotentialer. Og forargelsen, bl.a. overalt det folk går og bliver krænket over.

Vi har dyrket et helt spektrum af passive følelser. Man kan sidde dybt i sin sofa og håbe, frygte, blive krænket eller forarget. Man kan udtrykke disse følelser helt gratis på sociale medier. Men det er stadig i en relativt passiv form.

Min formaning i aften handler derfor om mod. Tiden kalder på det. Mod til at rejse sig fra sofaen og blande sig, engagere sig, organisere sig og sige sin mening højt. Modet til at vise samfundssind og gøre det, der måske nok er unyttigt ift. statens finanser, men til gengæld er væsentligt for mennesker og samfund. Mod til at gå baglæns ind i fremtiden, men også mod til at indrømme, når man har taget fejl eller er i tvivl.

Overordnet set har vi mennesker vel to slags moralske problemer. Den slags, hvor vi ikke ved, hvad der er det rigtige at gøre. Her fordres tvivl, eftertanke og en villighed til at lytte til andre.

Men der er også den anden slags problemer, hvor vi godt ved, hvad der er det rigtige, men ikke får det gjort. Her er det ikke så meget tvivlen, der skal til, men modet til at handle.

Lad mig vove at blive konkret: Vi kunne fx begynde med at forbedre forholdene for børnene på Udrejsecenter Sjælsmark, for det er ikke et sted at leve for børn. Det ville sikkert være ganske unyttigt for samfundsøkonomien, men det ville være medmenneskeligt og kræve ganske lidt. Til disse børn går mine

nytårshilsner.

Tak til alle der har udholdt mine formaninger! Jeg ønsker alle et godt og modigt 2019.

Lad os sammen gå baglæns ind i det nye år.

Gid vi kunne bevare Danmark

Kilde

dr.dk

Kildetype

Transkription

Tags

Nytårstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/svend-brinkmanns-nytarstale>